

Məhdud Təminat İcmalının Öhdəlikləri Standartı

Kiçik və orta müəssisələrin ehtiyaclarının qısa məlumatları

Kiçik və orta həcmli müəssisələrin ehtiyac xidmətlərini təmin edən global bazar daim dəyişir. Sual yaranır: bəs nəyə görə kiçik və orta müəssisələrin auditdən azad edilməsi daha da geniş vüsət alır? Əksinə olaraq qeyri – auditin təminatı və əlaqədar xidmətlərinə isə tələb artır. Kiçik və orta təcrübəyə əsaslanan mühasibatlıq hesabatları bu gün ideal vəziyyətdə olaraq qalır. Çün ki, onlar öz kiçik və orta təcrübəyə malik müştərilərinə kömək etmək məqsədi ilə müəyyən edirlər ki, hansı səviyyədə maliyyə hesabatları ən yaxşı şəkildə onların bacarıq və imkanlarına cavab verəcək və ümumilikdə yarana biləcək hər hansı vəziyyətə dərhal reaksiya verəcək.

Beynəlxalq audit və təminat standartları komitəsinin öhdəliklərinə beynəlxalq standartlar əsasında yenidən baxılması, 2012-ci ilin sentyabrda dərc edilmiş tarixi maliyyə hesabatlarının təkrar nəzərdən keçirilməsinə və 31 dekabr 2013-cü ildə bitən hesabat dövrünə kömək etmiş olur. Həmçinin təkrar baxılan standart gücləndirilmiş tələbləri, əlavə təlimatları özündə cəmləşdirir və icmal öhdəliyinin təbii və aydın başa düşülməsinə yardım etmiş olur.

İcmal öhdəliyinin şərəfliliyi

İcmal öhdəliyi məhdud təminat öhdəliyi olub, təminat səviyyəsini audit (bilikli təminat öhdəlikləri) və kompiyasiya öhdəliyi (heç bir zəmanəti təmin etməyən öhdəlik) arasında təmin edir.

ISRE 2400 - (İcmal öhdəliklərində beynəlxalq standart) tək-cə maliyyə hesabatlarının məhdud əminlik səviyyəsini effektiv və müntəzəm olaraq təmin edilmək məqsədilə yaradılmamışdır, bu həmçinin xidmətin effektiv təminatını və proporsional mürəkkəb bəyanatların nəzərdən keçirilməsini də təmin edir.

Məcburi auditi tələb etməyən kiçik və orta həcmli müəssisələr hesabatlarının etibarlığını yüksəltmək üçün müstəqil təminatın bəzi pillələrini əvvəlki kimi istəyə bilərlər, hansı ki bu nəzərdən keçmə ideal bir həll ola bilər. Bundan əlavə söylər icmalın yerinə yetirilməsi ilə sıx əlaqədardır, bu daha da səmərəli variant olmalıdır.

Nə vaxt icmal öhdəliklərini idarə etmək olar?

Standatra görə təcrübəçi o halda yalnız icmal apara, yerinə yetirə bilər ki, burada həm səmərəli məqsəd və icmal öhdəliyi eyni anda yaranmış vəziyyətə müvafiq olsun. Bəs səmərəli məqsəd özündə nəyi əks etdirir? Sadə bir nümunə

ilə göstərmək olar ki, icmal öhdəliyinin auditedən fərqli olaraq tənzimləyici və hüquqi normalara əsaslanan tələblərə cavab vermiş olsun.

Səmərəli məqsədi olmayan icmal. Məsələn: fiziki şəxslərə və təcrübəçilərə əhəmiyyətli məhdudiyət yaradılırsa o zaman bu, özünü göstərilmiş xidmətdə mütləq şəkildə biruzə vemiş olacaqdır.

Nə zaman icmal öhdəliyi yaranmış vəziyyətə lazımlı ola bilər? Nə zamanki təcrübəçi inamlı olarsa, risk də o zaman məqbul səviyyədə aşağı düşmüş sayıla bilər.

İcmal öhdəliyi ola bilsin ki, uyğun deyildir. məsələn: Bank və sığorta şirkətləri kimi mürəkkəb obyektlər nə zaman ki təkdirlər, onlar bu zaman kifayət qədər öhdəlik riskini azalda bilməzlər. Bu səbəbdən burada məhz audit öhdəliyi uyğun ola bilər.

Zərurətlər

İcmal öhdəliyi məhdud təminat məqsədi ilə təyin olunmuşdursa, bu zaman təcrübəçi necə aydınlaşdırıla bilər ki, onda yekun nəticəni təsdiqləmək üçün kifayət qədər dəlil var?

Gəlin ilk olaraq nəticənin özünə nəzər salaq:

Araşdırmamıza əsaslanaraq söyləyə bilərik ki, heç bir kənar müdaxilə bizi maliyyə hesabatlarının mövcud münasibətlərdə özünü əks etdirməməsinə fikrimizi cəlb edə bilməz.

Mümkündür ki, standart haqqında təsəvvürü və fikri olmayan düşünə bilərlər ki, təcrübəçi heç bir şey əldə etmədi və ya heç bir şeyə nail olmadı. Ancaq bu nəticəni ifadə edə bildi. Standarta görə bu, əksinə olaraq mövcud olur ki, nə tələb olunsun.

Spesifik olaraq standart tələb edir:

- İcmal öhdəliyini yerinə yetirən hər bir təcrübəçi mühasiblər üçün beynəlxalq etik standartları tərəfindən çap edilən professional mühasiblər üçün etik koduna riayət etməyə borcludur.
Həmçinin təcrübəçi şirkət ISQC 1 standartlarına cavab verən keyfiyyətin yoxlanılması standartını da də tətbiq etməlidir.
- Təcrübəçi inkişaf etməli və tətbiq olunan standartları maliyyə hesabatlarında daim tətbiq etməlidir.

- Təcrübəçi hər bir maliyyə hesabatlarının bəndinə sorğu və analitik prosedurları yerinə yetirməli, diqqətini maliyyə hesabatlarının hər bir bəndinə yönəltməlidir.

Öhdəlik partnyorunun bacarıq, texnika və maliyyə məlumatlarında səlahiyyəti olmalı və öhdəlik vəziyyətinə uyğunlaşmalıdır. Bunun da nəticəsi olacaq ki, öhdəlik partnyorunun icmal proseduralarını əsaslandırmaq biliyi və başa düşmək bacarığı mövcud olacaq və müvafiq istehsal prosedurları əsasında nəticə çıxarmaq üçün kifayət qədər müvafiq dəlil təmin etmək bacarığı yaranacaqdır. Bu əlavələr nəticəyə əhəmiyyətli dərəcədə hörmət və təminat səviyyəsi əlavə edəcəkdir.

İcmal Öhdəliyinin Üsulları

Standart təcrübəçilərdən hər bir maliyyə hesabatlarının düzülüşünə sorğu və analitik üsulları yerinə yetirmək və diqqəti maliyyə hesabatlarının hər bir bəndinə yönəltməyi tələb edir. Burada həmçinin şərti tələblər vardır. Təcrübəçi tərəflərin tənzimlənən qaydaları ilə əlaqədar mütləq şəkildə məlumatlı olmalı, fəaliyyətdə olan müəssisənin qanuni göstərişləri yerinə yetirməməsi, fırıldaqçılığa və hər hansı qanun pozuntusuna görə dərhal xəbərdar olunmalıdır.

Tədqiqatı və analitikanı dərinləndirərkən aydın olur ki, mahiyyəti başa düşən təcrübəçi mütləq mənada tələb olunur. Üsul tələb edən nəticəni formalaşdırmaq üçün kifayət qədər müvafiq dəlili əmələ gətirmək vacibdir. Standart elə bir formada işlənilməlidir ki, əgər təcrübəçi mümkün səhv buraxılmış ərizəni tanıdırsa belə, onda sorğu-sualı, analitikanı və müəyyən edilən vəziyyətə müraciət edən proseduraları ola bilsin ki, yerinə yetirmək yetərli, kifayət olsun. Daha çox iş görmək üçün yeni tələblər yaranmasın.

Qeyd edə bilərik ki, təcrübəçi tədqiqat və analitik üsullarını yerinə yetirə bilər. Məsələn: istənilən nöqtədə üsulların tədqiqatı və ya onun təsdiqi: Bu professional mühakimənin predmeti və mövzudur. Bu üsulları yerinə yetirmək üçün bütövlükdə müxtəlif strukturlara əsaslanan audit yoxlaması mümkün deyildir. Necə ki bu, riski qiymətləndirməkdən, müvafiq risklərə reaksiya bildirməkdən və ümumilikdə hərtərəfli göstərilən üsullardan asılıdır. Həmçinin icmal öhdəliyinin məqsədi bütövlükdə maliyyə hesabatlarında məhdudlaşdırılan zəmanəti də təmin etməkdən ibarətdir.

Əlavə İcmal Üsullarının baxılması və məruzəsi

Ola bilər ki, təcrübəçi peşəkar mühakimələrdə, sorğu-sual və analitik üsullarda nəticə çıxartmaq üçün maliyyə hesabatlarında kifayət qədər dəlil təqdim etməmiş və yaxud təcrübəçinin diqqətindən yayınmışdır ki, təqdim etdiyi maliyyə hesabatında əhəmiyyətli dərəcədə kobudluq və ya yanlışlıq olsun. Bu vəziyyətdə problemi həll etmək üçün əlavə üsullar və vasitələr yerinə yetirilməlidir. Yenidən peşəkar mühakimə bu prosedurların seçimində kritik olaraq qalmaqdadır.

Əlavə prosedurlar təcrübəçiyə bu kimi tövhiyələr verəcəkdir.

- Belə nəticəyə gəlirik ki, mahiyyət nəticə etibarlı ilə maliyyə hesabatını əks etdirə bilməz və ya
- Belə nəticəyə gəlirik ki, mahiyyət buraxılmış hər hansı kobud yanlışlıq səbəbi üzrə maliyyə hesabatını tam əks etdirə bilməz .
- Mahiyyətin əhəmiyyətli dərəcədə səhv, yanlış ehtimal barədə nəticə çıxarmaq iqtidarı dərhal təcrübəçiyə bildirilməli və ona məlumat verilməlidir.

İcmal öhdəliyi vacib xidmət rolunu oynamaqdadır. Hansı ki bu, məna ifadə edən əminlik səviyyəsini təmin edir və maliyyə hesabatına əminliyi yüksəldir. Həmçinin daim dəyişən bazarın ehtiyaclarını da razı salmağa kömək edir. ISRE 2400 - (İcmal öhdəliklərində beynəlxalq standart) dünya standartlarına uyğun olaraq öhdəliklərə cavab verən ölçü vahididir.

Əgər Siz bunun belə olduğunu düşünürsünüzsə, o zaman bunun niyə belə olduğunu mütləq mənada başa düşəcəksiniz.